

Ромас Л. М.

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

ДОПОКИ ТЯЖИТИМЕ НАД УКРАЇНЦЯМИ ФАТУМ РОСІЙСЬКОГО СЮЖЕТУ (ІЗ ЗАЛУЧЕННЯМ МАТЕРІАЛУ РОМАНУ ЄВГЕНІЇ КОНОНЕНКО «РОСІЙСЬКИЙ СЮЖЕТ»)

У статті здійснено аналіз проблеми «вищості»–«величі» російської літератури з залученням прикладів із роману Євгенії Кононенко «Російський сюжет». Порушено питання щодо доцільності вивчення російської літератури в школі сьогодні і після закінчення російсько-української війни. Також ідеться про спроби українського суспільства сьогодні викоринити все, що пов'язане з Московією, з її імперськими наративами в російській літературі і про те, що дітям, які втратили в цій війні батьків, домівки, зазнали знущань в окупації, не варто розповідати про красу творів Пушкіна, Достоевського чи українофоба Булгакова.

Охарактеризовано спектр суспільно-етичних та філософсько-психологічних проблем, порушених у тексті. Констатовано, що в романі висвітлено низку актуальних для сучасного українського суспільства проблем, пов'язаних із якістю освіти, із навчанням дітей у школі російською мовою, із проблемою надання російській літературі пріоритету та абсолютно безпідставного вивищення її над українською літературою. Зафіксовано, що в романі порушено проблеми взаємин між людьми, між батьками та дітьми, проблеми вимушеної еміграції, розпаду сімей, зростання дітей без батьківської опіки, проблему віддалення людини від радянських цінностей в часи виходу України з Радянського Союзу, проблему згубного впливу економічного краху 1990-х років на наукову кар'єру тощо.

Особливу увагу в статті приділено різним точкам зору героїв роману щодо споживання російського контенту в центральній Україні, конкретно в місті Київ, одній з областей східного регіону та одному з регіонів Сполучених Штатів Америки, а також проаналізовано вплив усього російського на формування типового російськомовного киянина (сина вчительки російської літератури), на доньку партійця професора Небувайка, на його онука, Мирослава, на дітей вчительки російської літератури з українського села Ірівки, Ольги та Тетяни, на Дуню Гурман (дружину головного героя, дослідницю російської сексуальності в російській літературі XIX століття з Midwest University).

Зауважується на тому, що роман Євгенії Кононенко «Російський сюжет» (2010) написаний ще задовго до повномасштабного вторгнення Росії 2022 року, але порушені в ньому проблеми, на жаль, залишилися актуальними й на сьогодні.

Ключові слова: російський сюжет, російська література, національна ідентичність, імперська культура, російсько-українська війна.

Постановка проблеми. В одному з інтерв'ю у проєкті Мирослави Барчук письменник і літературознавець Ростислав Семків сказав, що сьогодні «ми не говоримо про цю (російську) літературу з естетичної точки зору. Це інша проблема, інша площина. Можна дискутувати про те, які письменники кращі, але це зараз не на часі: присутність будь-яких російських текстів у школі буде травмувати дітей. Це абсолютно недоцільно» [8]. Далі він пояснює, чому в сучасній школі буде дуже важко говорити про красу «Євгенія Онегіна, про красу поетичних рядків Пастернака тим дітям, які втратили батьків, домівки, можливо, були в окупації і зазнали знущань. «Тому вивчати ці тексти – це завдавати їм повторних психологічних травм» [8].

Пересічний український громадянин, пересічний український читач, мало знайомий з минулою своєю країною, вірив до останнього, що війни не буде, але історики й письменники завжди знали, що ця війна буде обов'язково, більше того, вона ніколи й не припинялася з часів Андрія Боголюбського. «Розуміння того, що війна розпочалась не 24 лютого 2022 року і навіть не в 2014-му, а майже сто років раніше, важливе, бо робить нас сильнішими. Викриває ті самі злочинні методи, які використовує проти нас Росія» [2, с. 16]. А вона завжди використовувала одні й ті ж – боротьба з цивільним населенням: винищення інтелігенції, зокрема письменницької, винищення селян (три штучно влаштовані голодомори), інформаційна пропаганда тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Якщо говорити про творчість Євгенії Кононенко в цілому, то варто зауважити, що сюжети її текстів «відзначаються простотою та стислістю. Пошуки Євгенії Кононенко націлені на героя у буденних ситуаціях, в яких розкривається складність світу маленької та самотньої людини. Євгенія Кононенко znana також як авторка чудових прозових текстів про гендерні проблеми українок, тобто про життя-буття простих жінок і їхні нещасні та щасливі взаємини з протилежною статтю. Головною проблематикою творчості є психологічне співжиття жінки та чоловіка. Письменниця розповідає про психологічну ситуацію жінки під час важливих, іноді доленосних змін у суспільстві, коли відбувається злам колоніальних структур» [4]. Її твори досить часто стають об'єктами філологічних досліджень (А. Біла, О. Брайко, Л. Волощук, У. Гамоліна, Н. Железняк, Н. Завертало, О. Хамедова, І. Хижняк, В. Христо).

Постановка завдання. Мета цієї статті – спробувати з'ясувати, чи потрібно вивчати зараз російську літературу в Україні, залучивши до аналізу проблеми роман Євгенії Кононенко «Російський сюжет».

Виклад основного матеріалу. Щодо виникнення ідеї написання роману «Російський сюжет» Євгенія Кононенко говорить: «Моя подруга, яка вже багато років живе у Польщі, переслала мені свою, як на мене, дуже цікаву інтерпретацію пушкінського «Євгенія Онегіна». В мене відразу виникла ідея перенести пушкінський сюжет в сучасне українське село. Це було кілька років тому. В мене довго не було часу справдити цей проект, і лише цього літа я зрозуміла: або зараз, або ніколи, і написала цей маленький роман. Його присвячено пам'яті моєї матері, яка все своє життя переконувала мене, мовляв, нічого кращого у світі за «Євгенія Онегіна» нема. В «російському сюжеті» також ставиться питання національної ідентичності, мови, еміграції, зв'язку поколінь» [6].

Роман надрукований 2010 року, задовго до початку повномасштабної російсько-української війни. Він є «текстом постмодерністським. Він – про український вибір, про формування ідентичності й про долю «зайвої української людини» (мільйони наших освічених і симпатичних співвітчизників справді виявилися зайвими у себе на батьківщині і – краще чи гірше – облаштовують свої долі по різних світах)» [9].

Усі ми виховані на «кращих» зразках російської літератури. Протягом більш ніж тридцяти років незалежності свідома частина українців намага-

лася переосмислити «кращість» російських текстів, але наразі мало що змінилося у свідомості старшого покоління, вихованого в радянські часи, під впливом міфу, який зачаровував мільйони українців. Класичну російську літературу чомусь вважали кращою від української. У той же час російська література оспівувала велич Росії, російської армії, переконуючи, що росіяни й українці є одним народом, що ми маємо спільне коріння, спільну історію, а значить – і спільне майбутнє. Завжди було так, що «шкільна програма побудована таким чином, щоб російські письменники видавалися сильнішими, ближчими, кращими. Але це насправді не питання естетичної оцінки чи наслідок якихось диспутів – це питання просто нав'язування імперської стратегії» [8]. В Україні і зараз дуже багато людей, сформованих під впливом російської культури, і їм дуже важко розірвати свої ментальні зв'язки з тією культурою. «Україна зі своїм 45-мільйонним населенням найбільша з-поміж усіх колишніх радянських республік, окрім хіба Росії. У мовному, культурному й історичному сенсі вона має також найтісніші зв'язки з Росією. Росія ніколи й нізащо не погодиться на нейтральне ставлення до України, так само й Україна не сприйматиме Росію об'єктивно. За словами американського радника Збігнева Бжезінського, «без України Росія перестане бути імперією». Політика України надзвичайно важлива для східної та центрально-східної Європи. Демократична, відкрита й процвітаюча Україна означала б можливість поступу для всього регіону, включно з бідними сусідами, як Молдова, та неприхованими диктатурами, як Білорусь» [7].

Сформованим під впливом російської культури є й головний герой роману «Російський сюжет» Євген Самарський: типовий російськомовний киянин (до того ж син учительки російської літератури, яка вкачувала в нього Русь, ніби насосом. На хвилі перебудовних років відбувається його національна ініціація: «Його нові друзі не лише невимушено говорили українською, але й іронізували з приводу власного українства. Для кожного з них українська у вузькому сенсі рідною не була, всі свого часу у відповідному віці залопотали російською. Інша справа, українська стала мовою їхнього нового народження, мовою цікавішого, повнішого буття, втаємниченою мовою добірного товариства» [5, с. 20].

Ростислав Семків стверджує, що «покоління, яке виросло з такими біографічними компонентами, напевно, залишиться наодинці з цими своїми переживаннями. Україна – демократична

країна, ніхто не буде примушувати приватно відмовлятися від дорогих їм речей, якщо вони не готові їх переоцінити» [8]. Але нове покоління виросте вже з іншими орієнтирами, бо «світоглядні глибокі зміни можливі тільки через систему освіти – шкільну, вищу, через медійний простір. Школу треба переорієнтувати, позбавити цих дисбалансів, і тоді за якийсь час з'явиться покоління, що не матиме постімперських комплексів і буде дивитися на світ іншими очима» [8]. Імпонує думка Віри Агеєвої про те, що вона б залишила у шкільній програмі два уроки російської літератури XIX століття: «На першому уроці я би показала, що Пушкін поемою «Полтава» зневажив українців, як тільки міг, зганьбив Мазепу... А на другому – я би показала «Війну і мир» Толстого. Це справді дуже гарний роман. Його варто проаналізувати, показати майстерність психологізму і детально розкрити його український підтекст і контекст. Розповісти, чому П'єр Безухов, великий шукач російської істини, має величезні маєтки саме в Київській губернії. Розповісти про ніжинського шляхтича Олександра Безбородька як прототипа цього графа Безухова і так далі. Двох уроків цілком достатньо» [1]. Таким чином ми все більше віддалялися б від радянських цінностей, більше уваги приділяли б вивченню української літератури.

У романі «Російський сюжет» Євгенія Кононенко порушує саме це питання, віддалення людини від радянських цінностей, від Росії. Зробити це головному героєві, Євгену, допоміг період виходу України з Радянського Союзу: «Віддалитися від Росії, яку в нього *вкочала, як насосом* його мати, та й не лише мати, а все радянське буття, йому допомогла Україна, яка ввійшла в його життя, як баламутна кохана жінка, з якою, може, й не одружишся, проте будеш сходитися й розлучатися до смерті. Своєї чи її» [5, с. 18]. Він став бувати в товаристві розумних хлопців і дівчат, з якими можна було багато про що поговорити. Після ночі з однією з таких розумних дівчат почалася його національна ініціація. Євгенія Кононенко пише: «Від тої ночі українська стала для нього мовою кохання. Чи не вперше українська стала для нього мовою спілкування, а не мовою школи, театральної вистави чи поезії, і це було класно. Можливо, ще й відповідало духові часу, бо саме тоді заговорили вголос про те, що в складі СРСР Україна чахла, хиріла, кволіла й ставала дедалі більш непотрібною самим українцям. А зовсім не «розквітала і зоріла», як заподадливо співали добре оплачувані українські радянські поети» [5, с.19].

«Євген навчається не лише невимушено говорити українською на всі теми, але іронічно й легко давати відсіч як «російським шовіністам», так і «радикальним патріотам» [9]. Сьогодні в Україні ще залишається страх перед засиллям російської мови. Цей страх завжди був і є «історично обґрунтованим. Українська мова завжди була упослідженою. У XIX ст. еліта східної України розмовляла російською, а західної – польською. За радянських часів українську мову вивчали в школах, але у вузах, на роботі та в товаристві поза домом переважала російська. Нині російська домінація в культурі збереглася, насамперед, у поп-культурі. В Україні надзвичайно популярні російські фільми, книжки й естрада, навіть серед українськомовної частини населення» [7, с. 71]. Цитована праця Анни-Лени Лоурен датована 2013 роком. Дуже шкода, що такою страшною є ціна розуміння згубності московської політики щодо України. Розвіюється морок вищості російської літератури над українською, морок літератури, яка «може сказати про все, не сказавши нічого» [5, с. 12].

Досить детально описує Євгенія Кононенко період розвалу радянського союзу, оголюючи мовну проблему в Києві, оперуючи такими словами, як суржик, рідна мова, западенська «зі своїми характерними словами та інтонаціями» [5, с. 21]. Головний герой звертає увагу на те, як говорять його друзі українською, для яких ця мова рідною не була, а «стала мовою їхнього нового народження, мовою цікавішого, повнішого буття» [5, с. 20], і на те, як стали говорити «по-українськи гучно, розкотисто й до огиди правильно, але за якимись невлотимими ознаками чутно: то мертва мова Радянської України» [5, с. 21–22]. Мовознавчі роздуми Євгенія переходять до спогадів про розмову з «напівінтелігентним русофілом» на другому поверсі магазину «Мистецтво» на Хрещатику, «який нарікав на засилля українськості в київській неповторності. – Достоевського почитати не дають! Врубали свою «Червону калину» саме на тому місці, коли Рогожин дарує сережки Настасьє Філіповне. А ви часто перечитуєте «Ідіота»? Ото ж бо й воно! Ви «Ідіота» не перечитуєте, а клятні націоналісти свою «Кайдашеву сім'ю» знають напам'ять» [5, с. 22].

«Економічний крах початку 1990-х розбиває родинне життя Євгена, кладе край надіям на наукову кар'єру, змушує їхати в село, скуштувати там «принад» сільського життя, познайомитися з сестрами Тетяною та Ольгою, дочками подружжя сільських вчителів (яких мати-русистка

назвала на честь героїнь пушкінського роману «Євгеній Онегін»). Паралелі з пушкінським романом передбачають і нещасливе зізнання Тетяни, і залицання героя до Ольги й банальну сільську бійку, після якої герой опиняється за океаном. Роман Євгенія Кононенка має зручний сучасний формат – 127 сторінок тексту (час багатотомних епопей минув). І в цьому невеликому обсязі він містить принаймні спроби відвертих і неприкрашених відповідей на запитання: що відбувається з нашою ідентичністю? І чому український вибір досі неодмінно передбачає «російський сюжет»? [9].

Знову ж таки, з лютого 2022 року багато що змінилося у свідомості навіть тих, хто чекав «руського міру» і запоем читав Достоевського, Пушкіна, Солженіцина, а не, скажімо, Шевченка, Нечуя-Левицького чи Багряного, й аж ніяк не намагався перепрочитати, уже за часів незалежності, твори українських радянських поетів, які після здобуття незалежності України «вже починали складати патосні вірші про зміни в суспільстві» [5, с. 19], не дошукувався причин такого політичного перекинництва. «Я українка, яка любить російську літературу! Бо російську літературу любить увесь світ!» [5, с. 25], – вигукувала під час сімейних дискусій мати Євгенія. А батько на це відповідав: «Ти перебільшуєш. Її і в Росії не дуже люблять» [5, с. 26]. Про велич російської літератури Віра Агеєва говорить так: «Де не читаєш про російську літературу, скрізь говорять, що вона велика. Я ніколи не читала, що польська література велика, хоча польська література має ренесанс і бароко. А російська література за визначенням не могла бути великою, тому що в неї не було творів ані ренесансу, ані бароко. Російська література в XVII столітті живилась українськими впливами – отого десанту із Могилянки, який на свою голову поїхав рубати вікна в Європу московитам, і з тих вікон мармиза й вилізла. Але далі російська література була великою в сенсі паритетності в європейському контексті у другій половині XIX століття. Тому що це справді імперська література» [1].

Євгенія Кононенка виписує образ української радянської вчительки, яка обожає російську літературу, але все ж віддає свого сина до українсько-англійської школи (під впливом своєї подружки, викладачки української мови і літератури). Перша не любить ніякої літератури, окрім російської, а друга викладає українську літературу так, що вчити її не захочеться нікому: «Неоніла Микитівна Бовдур. То була типовий український

радянський педагог, із протокольним фейсом і відданістю партії та уряду в очах. Вона завзято муштрувала своїх учнів, змушуючи за кожен усний русизм переписувати кілька сторінок з повісті Івана Франка «Борислав сміється», а за письмовий у творі чи переказі – мити підлогу в кабінеті української мови. І чинила вона так не для того, щоби виховувати українців у зросійщеному соціумі, а для того, щоб дати відсіч українським буржуазним націоналістам: ось як говорять українською радянські школярі, якщо їм дати відповідну команду» [5, с. 24]. Якоюсь мірою матері вдалося «вкати Русь в Євгена, як насосом». Та все ж, свого імені він не любив, і не хотів прив'язуватися до роману Пушкіна (український варіант Євген здавався йому маскулінішим), та й походження свого прізвища пояснював так, що воно йде не від «російського міста на Волзі, а від української річки, притоки Дніпра» [5, с. 26].

Євгенові довелося пережити ще одну пушкінську історію в селі, де він мав отримати спадок від свого дядька, «чесного без догани». Де доля звела його ще з однією українською вчителькою російської літератури, яка, як і його мати, обожає роман «Євгеній Онегін» і дочок своїх назвала Ольгою та Тетяною, хоча її чоловік, етнічний росіянин, хотів назвати їх українськими іменами Маруся та Оксана. Таку любов до російської літератури тоді і сьогодні можна пояснити «рівнем нашої освітньої та культурної політики. І найпростіше пояснення: «А хто викладає зарубіжну літературу?» Зарубіжну літературу у нас переважно викладають колишні вчителі російської літератури» [1]. У радянські часи побутувала думка, що на російському, тим більше на романогерманському відділенні навчаються кращі, а селюки й дурніші – на українському. Євгенія Кононенка, переповідаючи сімейну історію сільської вчительки Зої Миколаївни, пише: «Зоя добре вчилася в педінституті, то згодом змогла перевестися на російське відділення, а Тихонович так і доучувався на українському» [5, с. 74]. Зоя пишається цим і тим, що любить Пушкіна понад усе: «Як почну читати Онегіна, так і зупинитися не можу» [5, с. 74]. Село Євгенові бачиться як «джерело української мови й духовності» [5, с. 41], хоча насправді виявляється, що це не зовсім так. Знову ж таки авторка роману весь час акцентує на тому, якою мовою говорять люди в селі. Закрема, дядько Євгена, генерал, колишній військовий, з ним говорить російською, а з селянками – українською, чоловік Зої Миколаївни, зукраїнізований Тихонович, – українською з російським акцентом,

жителі села – «доброю українською, суржик звучав лише тоді, коли вимовлялися геть чужі для сільського побуту слова» [5, с. 45]. Та й дівчата вже далеко не онегінських часів, зокрема одна з них, через яку сталася бійка, що змусила Євгена терміново поїхати за океан. Там він познайомився з Дунею Гурман, ще однією любителькою російської літератури, яка на професійному рівні досліджувала російську сексуальність. «хоч би хто гостював у них, вона завжди починала розмову про свою монографію “Russian Sexuality”, яку пише стільки років, скільки живе з Євгеном, вважаючи її головним сенсом свого життя» [5, с. 12], і яку, за поголосками, має піддати анафемі сам патріарх московський. Письменниця акцентує на тому, що російська література наскільки «велика», що майже по всьому світу існують інститути, факультети русистики.

Сьогоднішнє українське суспільство намагається викоринити все, що пов'язане з Московією, її культурою, літературою. Можливо, колись потім ми читатимемо деякі твори російських авторів, але не зараз. Улітку 2022 року заступник міністра освіти і науки Андрій Вітренко в ефірі телемарафону сказав, що будуть внесені зміни зокрема й до програми з зарубіжної літератури. За його словами, із зарубіжної літератури буде виключено, наприклад, роман Льва Толстого «Війна та мир». «Такого в Україні вивчати не будуть, тобто все, що оспівує орківські війська, все воно зникне з програми зарубіжної літератури. Історія України та всесвітня історія – ми горді тому, що вже ґрунтуємося на національних українських архівних документах. Будуть внесені зміни в методологію викладання історії та світової історії, робочі групи ретельно опрацьовують всі ці зміни і буде виписано взаємовідносини між українською нацією та «руським міром» на основі історичної правди». Хотілося б сподіватися, що так і буде [3].

Говорячи про імперськість російської літератури, Віра Агеєва зауважує: «Російська література починається у XVIII столітті з класицизму. А класицизм – це мистецтво придворне, імперське. Російська література починається з од та панегіриків їх імператорам, конкретно імператриці Катерині. І так воно далі рухалося. Тому вони намагалися забрати собі Сковороду, а потім акуратненько ракета прилетіла саме в музей Сковороди. Для мене ця ракета в музей Сковороди – це і є момент остаточного краху міфу про гуманізм російської літератури.

У нас розкішна спадщина бароко. Її в школі вивчають менше, але вивчають трохи. Знову ж питання,

як красиво розповісти про бароко і, скажімо, про Києво-печерський патерик. Доба романтизму в Україні надзвичайно цікава. Це Шевченко, Куліш. Так само, як і в поляків, і в інших слов'янських народів. Доба романтизму – це доба націоналізму, коли нації боролися за державність [1].

«Уся українська історія – це попередження: війни не можна було уникнути, вона, на жаль, не могла бути іншою. Наша нескінченна й не почута ні світом, ні подекуди нами самими історія – про спроби Росії поглинути Україну, розчинити українців, про страшні зусилля, якими наші північно-східні сусіди намагалися це робити ще з часів Батурина в 1708 році до знищення Ірпеня, Бучі та Маріуполя в наші дні» [2, с. 4]. «Історія України і Росії – це історія протистояння, а не братерства» [2, с. 4], і треба забути тезу совкової пропаганди про братські народи.

«Україна – це країна, яка впродовж своєї довгої історії зазнала панування різних імперій. Тепер вона самостійна й перебуває в пошуку власної ідентичності» [7, с. 73]. Сьогодні Україна отримала історичний шанс врешті завершити той давно розпочатий батл і повернути вкрадене.

У передостанньому розділі роману під назвою «Нудна, безрадісна пора» заходить розмова про зменшення годин, виділених у шкільній програмі на вивчення російської літератури. Євгенові доводиться збрехати: «Моя мама як патріотка незалежної України ставиться до цього позитивно» [5, с. 91]. Євген також висловлюється про російську літературу, як таку, котра, як ніяка література світу, виступає проти сімейних цінностей.

Висновки і пропозиції. Роман Євгенії Кононенко – це роман про безтямне українське життя останніх років імперії та перших років незалежності, про роль імперської літератури, про її вплив на формування самосвідомості, про любов до української мови й до України в цілому. Головний герой «Російського сюжету» асоціює себе з Онегіним буквально від початку й до кінця авторської розповіді. Та, коли Євген розповів Дуні Гурман історію, яка з ним сталася в селі, то вона вигукнула: “What a Russian Story! It’s real dostoievity!” Бо ж те, як розгорнувся російський сюжет в українському селі, більше нагадувало Достоєвського, а не Пушкіна [5, с. 106], хоча справи це не міняє. Виходить, що українці, виховані на російській літературі, ще і ще проживатимуть російський сюжет, оскільки людям з колишніх колоній дуже важко так швидко відмовитися від імперської культури. Та все ж сподіваємося, що війна стане гарним каталізатором цього суспільного процесу.

Список літератури:

1. Агеева Віра. «Без Пушкіна не було б Путіна». URL: <https://www.volynnews.com/news/all/bez-pushkina-ne-bulo-b-putina-vira-ahyeva-pro-imperskist-rosiys/>
2. В'ятрович В.М. Наша столітня. Короткі нариси про довгу війну. Харків: Вид-во «Ранок», 2023. 256 с.
3. Зі шкільної програми приберуть «Війну і мир» та вчитимуть дітей, як вберегтися від мін. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3501566-zi-skilnoi-programi-priberut-vijnu-i-mir-ta-vcitimut-ditej-ak-vberegtisa-vid-min.html4>
4. Емоційний пазл від Євгенії Кононенко : інтелект-реліз / укладач Н.І. Фенько; Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. Олеса Гончара. Полтава, 2018. 16 с. URL: https://libgonchar.org/images/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE_%D0%84%D0%B2%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D1%96%D1%8F4.pdf
5. Кононенко Є. Російський сюжет. Львів : «Кальварія», 2010. 127 с.
6. Кононенко Є.: «Перенесла пушкінський сюжет в сучасне українське село». URL: <https://wz.lviv.ua/ukraine/120176-na-forum-pysmennyku-z-porozhniyu-rukamy-ne-idut>
7. Лоурен Анна-Лена. Невідома ціна свободи – демократичні революції у Грузії, Україні та Киргизії. Львів: ЛА «Піраміда», 2013. 148 с.
8. Семків Ростислав: «За якийсь час з'явиться покоління, що не знатиме імперських комплексів. URL: https://lb.ua/culture/2022/06/23/520999_rostislav_semkiv_za_yakiys_chas.html
9. Стріха М. Український вибір з російським сюжетом. URL: <https://www.umoloda.kiev.ua/number/2160/164/76968/>

Romas L. M. UNTIL THE FATE OF THE RUSSIAN PLOT WILL HAPPEN OVER THE UKRAINIANS (INVOLVING MATERIALS FROM THE NOVEL OF EVGENIA KONONENKO “RUSSIAN PLOT”)

The article analyzes the problem of the “superiority” or “greatness” of Russian literature, using examples from Evgenia Kononenko’s novel “The Russian Plot”. It discusses the question of whether it is still relevant to study Russian literature in schools today, especially after the Russian-Ukrainian war. Additionally, the article explores the attempts of Ukrainian society to eliminate all references to Muscovy and its imperial narratives in Russian literature. It argues that children who have lost their parents and homes in the war, and have suffered abuse during the occupation, should not be taught about the beauty of works by Pushkin, Dostoevsky or the Ukrainophobe Bulgakov.

The article addresses a range of socio-ethical, philosophical, and psychological issues raised in the novel. It highlights the relevance of the novel’s themes to contemporary Ukrainian society, including the quality of education, teaching Russian in schools, and the problem of giving unwarranted priority to Russian literature over Ukrainian literature. The novel also deals with issues related to parent-child relationships, forced emigration, family separation, growing up without parental care, the challenge of rejecting Soviet values during Ukraine’s exit from the Soviet Union, and the adverse impact of the economic collapse of the 1990s on scientific careers.

The article places special emphasis on the different perspectives of the novel’s characters regarding the consumption of Russian content by Ukrainian readers in different regions, including Kyiv, the Eastern region, and the United States. The article also analyzes the influence of Russian literature on the formation of a typical Russian-speaking Kyivan (the son of a teacher of Russian literature), the daughter of a party member Professor Nebuvaik, his grandson Myroslav, and the teacher’s children of Russian literature from the Ukrainian village of Irvka, Olga and Tatiana, as well as Dunya Gurman (the wife of the main character, a researcher of Russian sexuality in 19th-century Russian literature from Midwest University).

Finally, the article notes that Evgenia Kononenko’s novel “The Russian Plot” was written long before the full-scale invasion of Russia in 2022, but the issues raised in it unfortunately remain relevant today”.

Key words: Russian plot, Russian literature, national identity, imperial culture, Russian-Ukrainian war.